

บทที่ 4

พิธีกรรมเกี่ยวกับประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานานหลายปี เกิดจากความเชื่อและความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าปู่ศรีสุทโธ ซึ่งเป็นพญานาคที่ขึ้นมาอยู่บนโลกมนุษย์ ณ บริเวณคำชะโนด บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ พิธีบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธ และพิธีแก้บน ซึ่งเป็นพิธีกรรมสำคัญในประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ดังนี้

1. พิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นในงานประเพณีบุญเดือน 6 หรือประเพณีบุญบั้งไฟ ของชาวบ้านโนนเมือง และทุกตำบลในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี กำหนดจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำของเดือน 6 จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมที่จัดขึ้นในพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ซึ่งกำหนดจัดขึ้น ณ วัดศรีสุทโธ (คำชะโนด) เวลาประมาณ 09.09 น. มีรายละเอียด ดังนี้(สัมภาษณ์ วิเชียร แสนสุข วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554)

1.1 ความสำคัญของพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

การบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นการแสดงความเคารพการวาระนับถืออย่างสูงแก่สิ่งที่มีความศรัทธาเคารพนับถือ โดยการนำเครื่องบวงสรวง ได้แก่ เครื่องเซ่นไหว้และดอกไม้ต่างๆ ซึ่งเป็นเครื่องหมายหรือสื่อสัญลักษณ์ในการแสดงความเคารพการวาระเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

1.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

1.2.1 อุปกรณ์ในพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ เครื่องเลี้ยงบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ได้แก่

1) เครื่องเก่า เครื่องเก่าเป็นเครื่องเลี้ยงสำหรับบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธเป็นสิ่งที่จัดขึ้นสำหรับบูชาเจ้าปู่ศรีสุทโธ ตามความเชื่อที่เป็นพิธีกรรมตามประเพณีนิยม เครื่องเก่าที่ใช้

ในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ประกอบด้วย หัวหมู, เป็ด, ไก่, ปลา, เหล้า, น้ำ, ผลไม้, ข้าว 5 ขัน 8 ซึ่งประกอบด้วย (ดอกไม้ 5 คู่ เทียน 5 คู่ ดอกไม้ 8 คู่ เทียน 8 คู่) พาช้าวทิพ

ภาพที่ 4.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

2) บายศรี เป็นบายศรีทำจากใบตองประดับด้วยดอกไม้ ซึ่งประกอบด้วย บายศรีชุดใหญ่ 2 ชุด จำนวน 4 พาน และบายศรีชุดเล็ก 2 ชุด อีกจำนวน 4 พาน แจกันใหญ่ ใส่ดอกไม้ 1 คู่

ภาพที่ 4.2 บายศรีที่ใช้ในพิธีบวงสรวง

1.2.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ทางวัดและฝ่ายจัดงานจะจัดเตรียมสถานที่ในลานวัด เพื่อเป็นสถานที่ประกอบพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ โดยจัดสถานที่สำหรับผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ที่นั่งสำหรับประธานที่เป็นฆราวาส ผู้ที่เข้าร่วมพิธี ประชาชนผู้มาร่วมชมงานทั่วไป สถานที่สำหรับวางเครื่องเลี้ยงบวงสรวงเครื่องเช่นไห้วจะมีกระถางไว้ปักธูปหลายจุด ที่วางเชิงเทียน ภาชนะไว้สำหรับวางเครื่องเลี้ยงบวงสรวง ตกแต่งโต๊ะวางเครื่องเลี้ยงบวงสรวงโดยตั้งวางฉัตรเงินและฉัตรทองไว้ที่สี่มุมของโต๊ะโดยจัดโต๊ะมีผ้าคลุมไว้ไว้อย่างสวยงาม เพื่อให้ประชาชนได้วางเครื่องบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

1.2.3 อุปกรณ์ที่ชาวบ้านจัดเตรียมมาร่วมในพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ชาวบ้านที่มาร่วมพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธจะต้องจัดเตรียมสำหรับข้าว อาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้หลายชนิดตามฤดูกาล ขนุน เหล้า (ขาวและสี) ดอกไม้ ธูปเทียน บุหรี่ หมากพลู

ภาพที่ 4.3 เครื่องบวงสรวงที่ชาวบ้านนำมาร่วมในพิธี

1.3 ผู้เกี่ยวข้องในการประกอบพิธีกรรม

ผู้เกี่ยวข้องในการประกอบพิธีกรรมการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธาณินั้น ประกอบด้วย

1.3.1 ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม (ผู้ปฏิบัติธรรมหรือผู้ทรงศีล) จำนวน 1 คน เป็นผู้ที่มีความรู้พิเศษในเรื่องการประกอบพิธีกรรมการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธเป็นอย่างดี แต่งกายด้วยชุดนุ่งเขียวห่มเขียว ซึ่งจะเป็นบุคคลเดิมที่ฝ่ายจัดงานเชิญมากระทำพิธีทุกปี

1.3.2 ผู้ดำเนินการ ที่ได้รับการมอบหมายจากคณะกรรมการจากทางฝ่ายจัดงานให้เป็นตัวแทนวัดและชาวบ้านให้ช่วยเหลือและคอยอำนวยความสะดวกในการประกอบพิธีกรรมจำนวนตามความเหมาะสม รวมถึงผู้ที่จัดเตรียมเครื่องบูชาสักการะเจ้าปู่ศรีสุทโธ ที่จะต้องคอยดูแลจัดเตรียมเครื่องบูชาสักการะในขณะการประกอบพิธี

1.3.3 ประธานในพิธี ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หรือข้าราชการการเมืองในจังหวัดและอำเภอที่ทางคณะกรรมการการจัดงาน และทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วงได้เชิญมาเป็นประธานในพิธีกล่าวเปิดงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

1.3.4 เจ้าหน้าที่จากทางคณะกรรมการการจัดงาน และจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วง ที่มีหน้าที่ในพิธีและเป็นผู้กล่าวรายงาน

1.3.5 ชาวบ้าน ชาวบ้านโนนเมืองและชาวบ้านที่มาจากที่อื่นที่มาร่วมในพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่มาร่วมในพิธีเปิดงานและเวลาบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ เมื่อพิธีถวายภัตตาหารสงฆ์ภายในกุฏิเจ้าอาวาสและพิธีแห่ขบวนรอบศาลาการเปรียญวัดเสร็จสิ้นเรียบร้อย

1.4 ขั้นตอนพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

ขั้นตอนพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จะเริ่มเวลาประมาณ 09.09 น. ของวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 ก่อนถึงเวลาที่กำหนด ผู้ดำเนินการหรือตัวแทนคณะกรรมการจัดงาน ก็นำเครื่องบวงสรวงเลี้ยงที่จัดเตรียมมาเตรียมไว้ที่โต๊ะสำหรับวางเครื่องบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ เพื่อรอการประกอบพิธีกรรมต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนในการประกอบพิธีการบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ดังนี้

ภาพที่ 4.4 นักปฏิบัติธรรมหรือผู้ทรงศีลผู้ทำพิธี

1) พิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ เวลาประมาณ 09.09 น. ของวัน
ขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 เมื่อผู้ดำเนินการ ได้นำเครื่องเลี้ยงมาจัดเตรียมบนโต๊ะแล้ว จากการสัมภาษณ์
วิเชียร แสนสุข ผู้ใหญ่บ้านโนนเมือง คนปัจจุบันกล่าวว่า เครื่องเลี้ยงที่ใช้ในการบวงสรวงเจ้าปู่ศรี
สุทโธเป็นเครื่องเลี้ยงในพิธีกรรมที่เป็นมงคล ซึ่งเรียกว่า เครื่องเก้า ซึ่งประกอบด้วยของ 9 อย่าง
ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเป็นของที่เป็นสิริมงคลต่อชีวิต ที่จัดมาเลี้ยงบวงสรวง ประกอบด้วย
(สัมภาษณ์ สุวัฒน์ เกินดี วันที่ 16 พฤษภาคม 2554)

หัวหมู	9 หัว	มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
เป็ด	9 ตัว	มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
ไก่	9 ตัว	มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
ปลา	9 ตัว	มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
เหล้า(ขาวหรือสีก็ได้)	9 ขวด	มีความหมายว่าบันดาลให้มีความสุข สนุกสนาน รื่นเริง

น้ำอ้อคดม (อย่างละสี่) 9 ขวด มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
ทั้งฝน น้ำดื่ม น้ำใช้ น้ำทำนาทำไร่ทำสวน

ผลไม้ 9 ชนิด มีความหมายว่าบันดาลให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี
ชั้น 5 ชั้น 8 อย่างละ 9 ชุด เอมารวมกัน

ชั้น 5 ประกอบด้วยดอกไม้ 5 คู่เทียน 5 คู่

ชั้น 8 ประกอบด้วยดอกไม้ 8 คู่ เทียน 8 คู่มีความหมายว่า
บันดาลให้ชาวบ้านอยู่ในศีลในธรรม

พาข้าวทิพ (สำหรับข้าวทิพ หรือชั้นข้าวทิพ) ประกอบด้วยข้าวต้มโรยด้วยงาสุก

ถั่วคั่ว น้ำผึ้ง สำหรับละ 9 อย่าง 9 พา มีความหมายว่าบันดาล
ให้มีความเจริญงอกงามตลอดปี

ภาพที่ 4.5 เครื่องบวงสรวง

ภาพที่ 4.6 เครื่องบวงสรวง

นอกจากเครื่องเก้า ที่ประกอบด้วยเครื่องบวงสรวงเลี้ยงทั้ง 9 อย่างแล้ว ผู้จัดเตรียมก็ยังมีเครื่องเลี้ยงอื่นๆ อีก มีกล้วย 2 เครือใหญ่ มะพร้าว 2 ทะลาย ต้นกล้วยและต้นอ้อยตั้งอยู่สี่มุมของโต๊ะ ไข่ต้ม 2 ถาดใหญ่ ข้าวต้มมัด 2 ถาดใหญ่ ขนมพื้นบ้านหลายชนิด ผลไม้เกือบทุกชนิดตามฤดูกาลและตามที่ท้องถิ่นมี บายศรี ทำด้วยใบตองประดับตกแต่งด้วยดอกไม้ต่างๆ เพื่อใช้ในการทำพิธีบวงสรวงโดยนำเครื่องเลี้ยงและของทุกอย่างวางบนโต๊ะที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยส่วนมากจะจัดเป็นคู่ เพราะมีความหมายถึง คู่ศีลและธรรม (สัมภาสณ์ สุวัฒน์ เกินดี วันที่ 28 กันยายน 2554) เมื่อทุกอย่างพร้อม ผู้ทรงศีลซึ่งเป็นผู้นำทำพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธก็เริ่มพิธีการ

1.5 บทสวดในพิธี

บทสวดที่ใช้ในพิธีนี้ เป็นบทสวดในพุทธศาสนา เริ่มด้วยการสวดบูชาคุณพระรัตนตรัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่ร่วมพิธีกรรมใจสนิทแนบแน่นในคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธกะคะวา พุทธังกะคะวันตัง อะภิวาเทมิ
สวากขาโต กะคะวะตา ธัมโม ธัมมังนะมัสสามิ
สุปะฏิปันโน กะคะวะโต สาวะกะสังโฆสังฆัง นะมามิ

ต่อจากนั้นผู้ทรงศีลสวดบทบวงสรวงบูชาสักการะเจ้าปู่ศรีสุทโธโดยอ่านตามหนังสือ
ดังนี้

ภาพที่ 4.7 ผู้ทรงศีลทำพิธีอัญเชิญเจ้าปู่ศรีสุทโธ

สาธุ สาธุ สาธุ ณ บัดนี้ข้าพเจ้าขอ วันทาการะบูชา พญาศรีสุทโธ นาคราชผู้มีฤทธิ์
เกรียงไกรไพศาล ผู้มีญาณตาทิพย์จิตสำราญ ข้าพเจ้าขอบริวารทั้งหลายมาค้ำครองเพื่อปกปักษ์รักษา
เพื่อประกอบพิธีในวันนี้เทอญ

อมินา สักการณะ ตั้งพุทธรังอภิบุญขามิ

อมินา สักการณะ ตั้งธรรมมังอภิบุญขามิ

อมินา สักการณะ ตั้งสังฆังอภิบุญขามิ

สาธุ สาธุ สาธุ ดอกไม้นี้ ดอกไม้ดีวิเศษ ดอกไม้เทพของสวรรค์ ดอกหนึ่งถวายภูมิเจ้าที่
เจ้ากรุงพาลี เจ้าปู่ศรีสุทโธ แม่ธรณีผู้มีฤทธิ์แก่กล้าทั่วผืนแผ่นดิน ดอกหนึ่งถวายพ่อพระอินทร์
พระพรหมยมราช ดอกหนึ่งพระธาตุเจดแก้วจุลลณี ดอกหนึ่งถวายไม้ศรีมหาโพธิ์ ดอกหนึ่งถวาย
พระเจ้าโกฏิองสงไข ดอกหนึ่งถวายพระเจ้าเมตไตร ลงมาโปรดภัยข้างหน้า

อหังมิฐระทา อหังมิฐระโต สาธุ

พุทเธการะวะตา ฐัมมะการะวะตา สังฆะการะวะตา ลิกขาการะวะตา สมาธิการะวะ
ตา อัมปะมาถะการะวะตา ปะฏิสันฐาการะวะตา โสวะจัสสะตา อะหังวันทาณิสัมปะทา เกติ
การะวะตัง สุตังมัยหัง สะระณังคัสสามิ วายังการะวะตัง สุธังพรหมมา โยติโหอะหังกาสังฆา
การะวะปิตัตถัง

ต่อจากนั้นผู้ทรงศีลสวดบททำน้ามนต์ธรรมสาร

โองการทำน้ามนต์ธรรมสาร

นะโมตัสสะ ะกะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธรัสสะ

นะโมตัสสะ ะกะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธรัสสะ

นะโมตัสสะ ะกะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธรัสสะ

พุทฺธัง สะระณังคัจฉามิ

ฐัมมัง สะระณังคัจฉามิ

สังฆัง สะระณังคัจฉามิ

พุทฺธัมปิพุทฺธัง สะระณังคัจฉามิ

พุทฺธัมปิฐัมมัง สะระณังคัจฉามิ

พุทฺธัมปิสังฆัง สะระณังคัจฉามิ

ตะติยัมปิพุทฺธัง สะระณังคัจฉามิ

ตะติยัมปิฐัมมัง สะระณังคัจฉามิ

ตะติยัมปิสังฆัง สะระณังคัจฉามิ

ต่อจากนั้นผู้ทรงศีลสวดบทเจริญพระคุณ

บทเจริญพระคุณ

อิติปิโสภะคะวา อะระหังสัมมา สัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะ
วิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถาเทวะ มหะนุสสาณังพุทโธภะคะวาติ

สวากขาโต ภะคะวะตา ฐัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก
ปัจจุตัตถัง เวทิตัพโพวัญญาหิตี

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะ
กะสังโฆญายาปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะ
กะสังโฆยะทิกัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะปุริสะ ปุคคะลานิ เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเนยโย อัญชะลิ ะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

อติปิโสกะคะวา มือข้าพเจ้าทั้งสิบนิ้ว ยกขึ้น บังคมณมัสการข้าพเจ้าระลึกนึก
 สรรเสริญเจริญพระคุณ พระบิดา 21 คุณมารดา 12 คุณแม่โพสพ 39 คุณพระพุทธเจ้า 56 คุณ
 พระธรรม 39 คุณพระสงฆ์ 14 คุณแม่พระธรณี 21 แม่พระคงคา 12 คุณพระเพลิง 6 คุณพระ
 พราย 7 คุณอักษร 41 คุณอักษระ 33 คุณพระอาจารย์ 10 ทศน์ คุณพระอุปัชฌาย์ คุณพระ
 กรรมวาจา คุณพระอนุสาสนาจารย์ คุณอัสวาท คุณปัสวาท คุณมิตรสวาท คุณณะดวงแก้ว 3
 ประการ คุณศีล 5 คุณศีล 8 คุณศีล 10 คุณศีล 227 คุณมรรค 4 คุณผล 4 คุณนิพพาน 1 จึงรวม
 เป็นคุณพระนวะโลกุตตะระธรรม ด้วยเดชข้าพระพุทธเจ้าจะขอทำการสิ่งใดๆ ของให้ประสิทธิ์
 คุณพระถาณีนารอด คุณพระถาณีนารายณ์ คุณพระถาณิดาไฟ คุณพระถาณีน้าว้าว คุณพระถาณิ
 ประลัยโกฏิ คุณพระถาณิพิลาภ คุณพระถาณิบรมโกฏิ คุณพระถาณิปัญญาสด คุณพระถาณิสมมิตร
 คุณพระถาณิผู้มีอิทธิฤทธิ์ทั้ง 108 พระองค์ พร้อมทั้งผู้ที่ทรงมีฤทธาบารมิ คุณพระศิวะพระอิศวร
 คุณพระอินทร์ คุณพระพรหม คุณพระยม คุณพระกาฬ คุณพระนารายณ์อวตาร คุณพระ
 จตุโลกบาลทั้ง 4 คุณพระมาตุลี คุณพระภูมิเจ้าที่พระเจ้ากรุงพาลี และพญาศรีสุทโธนาคราช อัน
 เป็นที่เคารพนับถือแห่งฝูงชน คุณพระทศพลคุณพระพุทธเจ้า ทั้ง 30 ทศน์ อันเป็นพระบารมีคุณ
 พระธรรมทั้งแปดหนึ่งหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ คุณพระศรีรัตนตรัย คุณพระธาตุคากา คุณพระ
 สถูปเจดีย์ คุณพระศรีมหาโพธิ์ อันรุ่งโรจน์ขั้ววาล คุณพระธรรมวิหาร 4 ทั้งหลาย คุณพระโมค
 คัลลา คุณพระสารีบุตร คุณพระอนนุธ คุณพระอุปกุเถระ คุณพระอาณนท์ คุณพระภควัมบดี
 คุณพระตริณิสิงเห คุณพระสีวลี คุณเลข คุณยันต์ คุณพันคาถา คุณว่่านและคุณยา คุณตะกรุด
 พิสมร คุณผ้าประเจียดและมงคล คุณพระมหาศาสดาราชอันเรืองเดชวิเศษสุด คุณพระอาทิตย์ 6 คุณ
 พระจันทร์ 15 คุณพระอังคาร 8 คุณพระพุธ 17 คุณพระเสาร์ 10 คุณพระพฤหัสบดี 19 คุณพระ
 ราหู 12 คุณพระศุกร์ 21 คุณพระเกตุ 9 คุณพระพุทธเจ้าทั้งหลาย อันที่เคยได้อุบัติขึ้นมา ขอให้
 ประสิทธิสิทธิกิจจัง สิทธิกัมมัง สิทธิการียัง ตะถาคะโต สิทธิเคโซ ชัยโยนิจจัง สิทธิลาโก นิรัน
 ตะรัง สัพพะโสทธิ ะวันตุเม

ผู้ทรงศีลใช้เทียนที่จุดบูชาครุนี้ หยกลงในขันน้ำ เพื่อทำนํ้ามนต์ธรรมสาร แล้วว่า
 พระคาถาประจูนํ้ามนต์ธรรมสารต่อไป

สีโลเม พุทธะเทวัญจะ นะลาเต พรหมมะเทเวตา อัททะเย นระกัณเจะวะ หะเถ ปะ
 ระเม สุราปาเทละ เพชรจะหลกัณเจะวะ สัพพะกัมมะ ประสิทธิเม สมุหะติ สมุหะดา สมุหะเสนา
 ลุยยะถอนยะ คัตตะตะ คัตตะมุหิโสภาเสติ คิตถาหิสมุหะโต อะระหังพุทโธ นะโมพุทธายะ นะ
 คือ องค์พระกุกกุสันโธ โม คือ พระโกณาคมน พุทธ คือ พระพุทธะกะสพธา คือ พระสัมมานะ
 โคดม ยะ คือ พระศรีอาริยะเมตตรัย

ขอเดชะพระบารมี พระพุทธเจ้าทั้ง 5 พระองค์ จงเสด็จลงมาทำหราบปราบหมู่มาร
ไพรี ทั้งฝูงผีปศาจราหูทนต์ ทั้งผีภูตและผีพราย ทั้งโปงเปรตอสุรกาย ที่แก่งกระทำการยาสาโดย
แก่งให้มิโรกภัยไข้โรค ฝิตายโหงฝิตายท่า จงอย่ามากล้ากลายสารพัดที่สุดอาวธทั้งหลาย ขอให้
เกรี้ยวกราด ปราบสัตว์ทั้งหลายที่ดุร้ายเหลือขนาด ทั้งอุบาทว์และจัญไร ทั้งคุณทั้งไสยที่เขาใช้ให้
มาทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังทั้งเบื้องล่างและเบื้องบนอีกทั้งคุณผีและคุณคน หุ่นได้กาฬายนต์
และอาถรรพ์ทั้งหลายที่เขาฝังไว้ในหนทางในระหว่างประตูยนต์ ขอเดชะพระสัพพัญญูเจ้าจงลง
มาทำลายล้างด้วยวิชา ข้าพเจ้าจะขออาราธนาถึงคุณพระสงฆ์ผู้ทรงศีลอันบริสุทธิ์ สวคณคณ
สายสิญจน์ทำเป็นน้ำพระพุทธรูปเป็นมงคลล้างโทษทัณฑ์ให้ห่างหาย สรรพทุกข์ สรรพโศก
สรรพโรค สรรพภัย สารพัดเสนียดจัญไร วินาศสันติ ขอให้ปราศจากอันตรายทั้งหลายทั้งปวง
จนหนีห่างไกลออกไปจากเขตสถานนอกขอบจักรวาล ณ บัดนี้ พุทธังจักกะวารัง อะหังปิตตังขานามิ
ธัมมังจักกะวารัง อะหังปิตตังขานามิ สังฆังจักกะวารัง อะหังปิตตังขานามิ กัตถะมุหมิโอม จตุโกณจา
มหายันตัง อักขระสันตัง คาลาสันตัง วิกริงคะเร ทุตติยัมปิ จตุโกณจา มหายันตัง อักขระสันตัง
คาลาสันตัง วิกริงคะเร ตะติยัมปิ จตุโกณจา มหายันตัง อักขระสันตัง คาลาสันตัง วิกริงคะเร

หลังจากนั้นผู้ทรงศีลก็สวดบทชุมนุมเทวดา

ผู้ทรงศีลกล่าวให้ผู้ที่มีร่วมงานทุกคนที่อยู่ในบริเวณนี้ ถ้าตั้งใจ พนมมือฟังในการ
กล่าวโองการไปตลอด จากหมอบผู้ประกอบพิธีก็จะเป็นมงคลอย่างยิ่ง

สะมันตา จักกะวาเพสุ อัตรากัจฉันตุ เทเวตา สัทธัมมัง มุนิราชชสะ สุนันตุ สักกะ
โมกชะกัง สะรัชชัง สะเสนัง สะพันธุง นะรินทัง ปะริตตา นุภาโว สะทา รักกะตุนติ ะริตตะวา
นะเมตตัง สะเมตตา ะกะทันตา อะวิกจิต ตะจิตตา ปะริตตัง ะฉันตุ สักเค กาเม จะรูเป ทิริสิ
ชะระตะเถ จันตะลิกเข วิมานทีเปรัฏฐะ จะกาเม ตะรุวะนะ ะกะหะเน เกละวัตถุมหิเขตเต กุมมา
จายันตุ เทวา ชะละละละ วิสะเม ยักกะคันธัพพะนาคา ตัญญันตา สันติเกยัง มุนิวะระ ะจะนะง
สาละโวเม สุนันตุ ธัมมัสสะวะ นะกาโลอะยัมกะทันตา ธัมมัสสะวะ นะกาโลอะยัมกะทันตา
ธัมมัสสะวะ นะกาโลอะยัมกะทันตา

จากนั้นผู้ทรงศีลก็สวดบทอัญเชิญเทพทุกชั้น

ณ บัดนี้ ข้าพเจ้าจะขออัญเชิญท้าวไทยเทเวศร์ทั่วทิศา

ข้าพเจ้าจะขออัญเชิญพระวิศณุกรรมก่อน ขอยอกรประณมกัมเกศา เพราะว่าท่านนั้น
เป็นผู้ที่รู้เรื่องงานการโยธา ขอเชิญให้ท่านเสด็จลงมาด้วยเพื่อจะได้อยู่ช่วยสร้างโรงราชพิธี ยาวรี
สามสิบหกห้อง ซึ่งจะได้เป็นที่รับรองปวงเทพไทเทวาที่จะได้อัญเชิญมาประชุมกันในวันนี้

สาธุ สาธุ ข้าพเจ้าจะขออัญเชิญผู้ที่เจริญด้วยบารมี สถิตยังที่สถานพิมานแมนแดน
สวรรค์ ตั้งแต่ชั้นดาวดึงส์ ทั่วไปถึงทั้งสิบหกห้องชั้นฟ้า ขออัญเชิญเสด็จลงมา เพื่อจะได้เป็นสักขี

พยานในงานการพิธี ทุกชั้นฟ้าทูลกราסיในบัดนี้ ขออัญเชิญเสด็จลงมาตามลำดับ เชิญประทับในโรงราชพิธี

ข้าพเจ้าขออัญเชิญทวยเทพทั้งหลายให้แจ้งประจักษ์ตามหลักการอันพระสยามบรมพรหมญาณ พระอิศวร พระนารายณ์ ท้าวสักกะเทวราช พระพรหมมหาราชเจ้า ท่านท้าวมหาสุลิต ท้าวลิวราช สหสสนัย ไตรตรึง อัญเชิญถึงท่านท้าวมหาพรหม ท้าวกบิลพรหม และพระพรหม ทุกๆ องค์พรหมที่เหมาะสมกับงานการพิธี นอกจากนี้ก็ยังมีเหล่าอมรินทร์อินทราสมเด็จพระแม่อุมาเทวี พระนางลักษมี พระนางสุรัสวดี และยังมีเทพอรชุนผู้ประกอบด้วยบุญฤทธิ์ พระอาทิตย์ พระจันทร์เชิญมาด้วยเหล่าเทเวศร์เทวาจะมาช่วยกันในวันนี้

นอกจากนั้นก็ยังมิ เทพนารีทั้งหลายไม่ต้องอวดถาภิยาบรรณนาม ข้าพเจ้าเฝ้าพยายามจะอัญเชิญท่านทุกพระองค์ จงเสด็จลงมาทว่าหน้ากัน

ลำดับต่อจากนี้ ก็ยังมีพระฤาษีชีไพร ที่ได้ทรงบำเพ็ญพรตอยู่ตามเทือกเขาและถ้ำไม่กำหนด ตั้งแต่พระฤาษีบรมโกฏ พระฤาษีนารอด พระฤาษีนารายณ์ พระฤาษีอิศวรมุนีภพ พระฤาษีประลัยโกฏิ พระฤาษีโพธิสัตว์ พระฤาษีโคดม พระฤาษีโคบุตร พระฤาษีหน้าวัว พระฤาษีตาไฟ พระฤาษีจุฑาทิพยเนตร พระฤาษีพรหมเมศร์ พระฤาษีพรหมมัง พระฤาษีเกศโกมุต พระฤาษีสัตบุษ พระฤาษีสัตตบง ท้าวกระทั้งพระฤาษีพิลาภ พระฤาษีพิรอดยอดตำรับและพระฤาษีเพชรหลูกัณฑ์ พระฤาษีปัญญาสด พระฤาษีไกรสรณ์ ขออัญเชิญทั้งร้อยแปดพระองค์ที่ทรงศีลสังวรทั้งหมด ที่ทรงพรตพรหมจรรย์ อาศัยอยู่ทุกถิ่นสถานป่าหิมพานต์ เขาไกรลาส สัตตบงกช ขออัญเชิญท่านทั้งหมดจงเสด็จมาประสิทธิ์ประสาทพรให้เจ้าภาพจงถาววัฒนา ณ บัดนี้

ใช้แต่เท่านั้น ท่านท้าวมหามุทวิป เจ้ากรุงพาลี พระกุนีเจ้าที่อันเรื่องอำนาจ เมื่อได้ยินเสียงก้องร้องประกาศด้วยใจสะอาดปราศจากราคะ ทั้งแม่พระธรณีแม่พระคงคา แม่พระเพลิง แม่พระพายที่เคารพ อีกทั้งแม่พระโพสพ และพระพิรุณ อันมีพระเดชพระคุณที่ยิ่งใหญ่ ข้าพเจ้ามีใจภักดี ศรีทศกถาล้ำ ทั้งเจ้ากรรมนายเวร เจ้าเกณฑ์ชะตา พระยายมราช ยมบาล ทั้งเทวทูตนายทหารของเสด็จมาป้องกันอันตราย ขอให้ปิดโรคปิดภัยปิดเสนียดจัญไร บันดาลโชคให้มีชัย ข้าพเจ้าจึงใคร่ ขออัญเชิญท่านทั้งหลายให้มาประชุมกันในงาน ขอเชิญท่านจงเสด็จลงมาสู่โรงราชพิธีทุกๆ พระองค์ ในบัดนี้เถิด

อีกทั้งครุฑาवासูกีรี กิณรี กิณรา กิณนร เพชรพระยาธรที่เขาไกรลาสหิมพานต์ พิมานแมนแดนสวรรค์ สถานพิมานฉิมพลี ข้าพเจ้านี้ขออัญเชิญมา

ขอเชิญพระราหู พิเภก ทศกรรฐ์ กุมภกัณฑ์ อินทรชิต รามสูร เรื่องฤทธิ์ ท่านท้าวจีรเนตร ท่านท้าวเวสสุวรรณ ท่านท้าวหสกรรณ ท่านท้าวหิรัญสู วิรุพหก วิรูปักษ์ นนทักษ์

อนันตชัย พระพิลาศผู้มีพระคุณ ขอให้มาช่วยเจือจุนหนูน้า โปษภย์ไม่ให้ม่ายด้วยเกรงฤทธา
บารมีใครจะกระทำย่ำไม่แผ้วพาน ขออัญเชิญทุกท่านที่ได้เฝ้าพระนามมาประจำโรงราชพิธี

อีกทั้งท่านท้าวเจ้ากรุงบาดาล เจ้าปฐวีสุทโธปญานาคราช ท้าวพุมงคลาชา นาคราช
คนธรรพ์ นาฏกเวณผู้เป็นใหญ่ วิชาธร วิทยาธร จงขึ้นมาช่วยอวยพรให้โชคชัยขอเชิญให้มา
ประทับในโรงราชพิธีเพื่อจะเป็นสักขีพยานการมงคลในครั้งนี้

ในลำดับต่อจากนี้ไปข้าพเจ้าจะขออัญเชิญเชื้อพระวงศ์ตั้งแต่องค์พระปฐมบรมจักรีวงศ์
พระมหากษัตริย์ในแผ่นดินไทยทุกๆพระองค์ ตั้งแต่บรรพบุรุษที่มีมาและผู้ที่มิมีพระคุณต่อ
ประเทศชาติทุกท่าน ขออัญเชิญมาในงานการมงคลในครั้งนี้เพื่อจะได้เป็นที่มัสกัศรีและสิริมงคล
เพราะว่าพระองค์ท่านได้บันดาลช่วยคลแคล่ผลอันสมบูรณ์ขอให้มาช่วยเจือจุนด้วยบุญบารมีในคราว
นี้ด้วยเถิด

นอกจากนี้ยังมีองค์เทพ องค์พระฤาษีผู้ที่แก่ชรามาไม่ไหวมาไม่ทันต่อเหตุการณ์
ข้าพเจ้าขออัญเชิญท่านให้ใช้ในการปาฏิหาริย์อิทธิฤทธิ์สำรวมจิตย่นหนทางมาเพื่อจะได้เป็นการ
ทันต่อเวลาที่ได้กำหนดเมื่อท่านทั้งหมดมาพร้อมหน้ากันแล้วก็จะช่วยอวยพรเพิ่ม บารมีผู้ที่อยู่ใน
ที่นี้จึงยกมือพนม นอบนบจบถึงหัว เพื่อจะได้รับยันต์ไว้ป้องกันตัวตลอดไป พนมมืออธิษฐานใจ
ขอบารมีเอาเอง

ขออัญเชิญคุณครูผู้รู้ไสยศาสตร์ทุกๆ วงการ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทประทานวิชามา
เป็นสมบัติของส่วนตัว ตั้งแต่ประถมชั้นประถมศึกษาปด ทั้งครูสอนครูหัด ครูแนะครูนำหรือครู
พักลักจำตามบรรดาที่ท่านได้ล่วงลับไปแล้ว ข้าพเจ้ายังซาบซึ้งถึงพระคุณของท่าน ก็ขออัญเชิญมา
ด้วยโดยพร้อมเพรียงกัน

เมื่อทุกท่านได้สดับทราบการอัญเชิญแล้วก็ลงมาประชุมกันเพื่อจะได้ช่วยเป็นสักขี
พยานอวยพรเพิ่มโพธิสมภาร ให้กับเจ้าของงาน ที่มีจิตมุ่งตรงด้วยความดีทั้งหลายและผู้ที่อยู่ในที่นี้
ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่อยู่ในบริเวณงานการพิธี ก็ขอให้ได้รับบารมีโดย
พร้อมเพรียงกัน พ้นจากความทุกข์รับแต่ความสุขสำราญมีโชคมีลาภนานาประการ ที่ได้มีจิตคิด
สร้างสรรค์ ระลึกถึงพระคุณของท่านจึงได้จัดเป็นงานการมงคล ขึ้นมาในวันนี้ (ร่ำรวยทุกท่านเทอญ)

จากนั้นผู้ทรงศีลอ่านโองการ

ถึงแม้ว่าจะว่าปากเปล่าได้ก็ต้องใช้คัมภีร์ถืออ่าน (เรียกว่าอ่านโองการ)

พุทธรังทาพะสะ ธัมมังทาพะสะ สังฆังทาพะสะ วันทิตตะวา อาจาริยะปาทั้ง อันตะรา
ยะ วินัสสันติ สิทธิธัมมา สิทธิสังฆา สิทธิเตชา ชัยยะสิทธิ

พระพุทธะคุณนัง พระธัมมะคุณนังพระสังฆะคุณนัง

มาตาปิตา ครูอาจารย์เทวะ สัพพะคุณณะโสติดิเกวันตุเม

จากนั้นผู้ทรงศีลก็ทำพิธีถวายเครื่องเลี้ยงโดยผู้ทรงศีลจุดธูปขึ้นมาอีกกำมือหนึ่งปักที่เครื่องสังเวทที่ละดอกให้ครบ แล้วผู้ทรงศีลก็กล่าวนำทางคณะกรรมการจัดงานและประชาชนที่เข้าร่วมพิธีที่ว่าตามไป

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอกราบไหว้บูชา ทุกท่านที่มา จากการอัญเชิญ ที่ได้จัดสรร พวกัณสรเสรีณ ท่านผู้เจริญ ด้วยบารมี ตั้งจิตคิดมุ่ง เจ้ากรุงพาลี พระภูมิเจ้าที่ ชัยยะมงคล จงอย่ารำไรเร่งให้เกิดผล ได้จัดเครื่องบน ตั้งวางมากมาย พวกข้าพเจ้าน้อมเกล้าถวาย ผิดบ้างพลั้งใดๆ อภัยทุกท่าน ข้าพเจ้าทั้งหลาย เต็มใจจัดสรร ถวายเทพเทวัญ

ทุกท่านที่มา หัวหมวยศรี มีทั้งเหล้ายา เป็ดไก่ปูปลา กุ้งพล่าปลาหมึก ต้มแดงต้มขาว จัดเข้าอันดับสาม มะพร้าวอ่อนกล้วยน้ำ มีตามต้องการ ผลไม้ 5 อย่าง แต่ครั้งโบราณทุกสิ่งสำคัญ จัดสรรนำมา ทั้งขนมหวานมัน อันรสโอชา ขนมถั่วขนมนาง นำมาใส่จานหนุนเนื่องเฟื่องฟู เชิดชูสูงขึ้น นมเนยเผือกมัน ครอบการพิธี

จากบทสวดนี้จะเห็นได้ว่าเป็นบทสวดเพื่อบวงสรวงสักการะบูชาเจ้าปู่ศรีสุทโธ เป็นบทสวดเพื่อสรรเสริญถึงบุญคุณของเจ้าปู่ศรีสุทโธ เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และขอบุญบารมีของท่านทั้งหลายที่กล่าวมาจงปกปักรักษา ให้ลูกหลานปลอดภัยจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง

ภาพที่ 4.8 ผู้ทรงศีลสวดบวงสรวงสักการะสรรเสริญเจ้าปู่ศรีสุทโธ เทวดา และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย

เมื่อผู้ทรงศีลทำพิธีบวงสรวงเสร็จแล้ว ผู้ทรงศีลจะรดน้ำมนต์ให้กับประชาชนที่มาร่วมงานแล้วก็จะมีการรับวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธ โดยเป็นผู้หญิงชาวบ้านจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วงหลายหมู่บ้านรวมกัน ที่ได้ฝึกซ้อมกันไว้แล้วร่ายถวายต่อเจ้าปู่ศรีสุทโธ โดยแต่งกายแบบประเพณีท้องถิ่นชาวอีสาน จะเป็นการเปิดเครื่องเสียงประกอบการร่ายถวาย

ภาพที่ 4.9 หลังเสร็จพิธีผู้ทรงศีลรดน้ำมนต์ให้แก่ผู้ร่วมพิธี

ภาพที่ 4.10 การร่ำบวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธ

สำหรับชาวบ้านที่ไม่ได้จัดเตรียมสารพัดไป ก็จะหาซื้อสิ่งของภายในวัดจากร้านค้าที่ไปเปิดขายในวัดที่ทางวัดจัดที่ไว้ให้ขาย ส่วนมากจะซื้อน้ำอ้อยคั้น นม เหล้า บุหรี่ ดอกไม้ ธูป เทียน ผลไม้ แล้วเอามาถวายกับโต๊ะที่ทางคณะกรรมการการจัดงานเตรียมไว้อย่างเป็นทางการเรียบร้อยแล้ว ซึ่ง ณ จุดที่มีการวางเครื่องเลี้ยงบวงสรวง ทางคณะกรรมการการจัดงานได้เตรียมผู้ดำเนินการไปช่วยแยกประเภทของเครื่องเลี้ยงบวงสรวงให้เป็นหมวดเดียวกัน เมื่อเสร็จงานแล้วทางคณะกรรมการการจัดงานก็จะนำมาแจกจ่ายให้ชาวบ้านที่ต้องการ เพื่อเป็นสิริมงคล เพราะชาวบ้านมีความเชื่อว่าเครื่องเลี้ยงบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ มีความศักดิ์สิทธิ์ เมื่อได้กินแล้วจะเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง

ภาพที่ 4.11 เครื่องบวงสรวงที่ชาวบ้านนำมาสักการะเจ้าปู่ศรีสุทโธ

ภาพที่ 4.12 ชาวบ้านร่วมพิธีบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ

นอกจากการนำมารับมาเลี้ยงบวงสรวงเจ้าปู่ศรีสุทโธแล้ว ก็มีการร่วมทำบุญกับทางวัด โดยทางวัดได้จัดสถานที่สำหรับให้ชาวบ้านได้ร่วมทำบุญ มีการมอบของที่ระลึกให้แก่ผู้ร่วมทำบุญ เช่น เหรียญพระ วัดอุดมคง ส่วนชาวบ้านที่นำอาหารมาถวายพระ เมื่อพระฉันเสร็จแล้ว ก็จะนำอาหารก้นบาตรพระมาร่วมรับประทานร่วมกัน มีอาหารต่างๆก็จะมาแบ่งปันกันและระหว่าง รับประทานอาหารกันก็จะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามถึงความเป็นอยู่สารทุกข์สุข กันและกัน และอาหารเหลือก็จะนำไปฝากครอบครัวพี่น้องญาติมิตรที่ไม่ได้มาร่วมทำบุญก็จะ เป็นสิริมงคลทั้งคู่ให้และผู้รับเช่นกัน นอกจากนั้นคณะกรรมการจัดงานได้จ้างศิลปินพื้นบ้านหมอลำ มาแสดงบวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธและให้ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว ผู้มาร่วมทำบุญ ประชาชนทั่วไปและผู้มาร่วมงานได้ชมสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้มาร่วมงาน และกลางคืนก็มีการฉาย ภาพยนตร์บวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธและชาวบ้านได้ร่วมชม

ภาพที่ 4.13 การฉายภาพยนตร์บวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธ

ที่มา : www.amulet.in.th

2. พิธีแก้บน

พิธีแก้บนในงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี มีหลายประเภทแล้วแต่ว่าชาวบ้านหรือผู้มาสักการะจะบนบานไว้ว่าจะแก้บนแบบใด “บน” หมายถึง การอ้อนวอนร้องขอต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติ สามารถคลบ้นดาลให้เกิดอะไรก็ได้ตามที่ร้องขอ ความเชื่อเช่นนี้มีมานานนับตั้งแต่โบราณกาล และฝังรากลึกอยู่ในความคิดของคนไทยจนยากจะไถ่ถอน คนไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกชั้นวรรณะ โดยเฉพาะตามชนบท เมื่อต้องการสิ่งใดที่คิดว่าเหนือความสามารถของตนหรือยากที่จะเป็นไปได้ ก็จะไปบนหรือบอกกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือ “เจ้า” ที่ตนเชื่อว่าจะบันดาลให้เกิดขึ้นได้สมปรารถนา และเมื่อสำเร็จแล้วก็จะถวายสิ่งของตอบแทนที่เรียกว่า “ของแก้บน” ซึ่งมักจะเป็นของที่ตนคิดว่าเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นชอบ (ผอยผา พันธุพิทักษ์ 2542:3083-3084) สำหรับของแก้บนที่เจ้าปู่ศรีสุทโธชอบคือการฉายภาพยนตร์และการบวงสรวง เมื่อผู้ทรงศีลทำพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็จะมีการถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธต่อ เสร็จจากนั้นก็จะมีการจุดบั้งไฟแสนบั้งไฟล้านและตะไลยักษ์ (ตะไลหมื่น) บวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธ

การแก้บนต่อเจ้าปู่ศรีสุทโธส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มาร่วมในพิธีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธที่ได้ถวายของจัดเลี้ยงในพิธีก็จะถือว่าเป็นการแก้บนแล้ว จะเป็นสิริมงคลต่อตนเอง ประสบความสุขความเจริญตลอดปี ชาวบ้านที่เป็นลูกหลานของเจ้าปู่ศรีสุทโธทุกคนที่ไปทำมาหากินอยู่ต่างถิ่นเมื่อถึงงานประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ก็จะกลับมาร่วมประเพณีเป็นประจำทุกปี แม้ไม่ได้นำของเลี้ยงมาถวายในพิธีใหญ่ประจำปี เพียงนำดอกไม้ ธูป เทียน ไปกราบไหว้เจ้าปู่ศรีสุทโธที่ศาลในคำชะโนดก็ถือว่าได้บุญได้กุศลเป็นสิริมงคลแก่ตนเองแล้ว (สัมภาษณ์ วิเชียร แสนสุข พฤษภาคม 2554)

1.2.1 ความสำคัญของพิธีแก้บนเจ้าปู่ศรีสุทโธ

พิธีแก้บนเจ้าปู่ศรีสุทโธ เป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านที่ได้บนไว้ให้เจ้าปู่ศรีสุทโธช่วยเหลือ คลบ้นดาลให้สมปรารถนา เมื่อสำเร็จตามปรารถนาแล้วได้มาถวายของตอบแทนที่เรียกว่า ของแก้บน ตามที่ตนได้บนบานไว้ การบนบานที่ชาวบ้านได้บนบานไว้กับเจ้าปู่ศรีสุทโธมีหลายประการได้แก่ บนบานให้หายจากอาการป่วยไข้ บนบานให้พ้นจากการถูกเกณฑ์ทหาร บนบานให้สอบเข้าเรียนต่อได้ บนบานให้สามารถสอบเข้าทำงานหรือหางานทำได้ บนบานให้ครอบครัวมีความสุข บนบานขอให้มิโชคลาภถูกห่วยถูกล้อตเตอร์ บนบานขอให้ทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรือง บนบานขอให้พืชผลการเกษตรการทำมาหากินเจริญรุ่งเรือง หรืออะไรต่างๆ อีกมากมาย

1.2.2 ประเภทการแก้บนในพิธีการแก้บนเจ้าปู่ศรีสุทโธ

พิธีแก้บนในประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วงอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี นั้น มีอยู่หลายประเภทด้วยกัน ผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไปตามลำดับตามความนิยมและความสะดวกของผู้มาแก้บน ดังนี้

- 1) การแก้บนด้วยการถวายเครื่องเลี้ยงสักการะ
- 2) การแก้บนด้วยการบวช
- 3) การแก้บนด้วยการจ้างภาพยนตร์มาฉาย
- 4) การแก้บนด้วยการจ้างหมอลำมาแสดง

1) การแก้บนด้วยการถวายเครื่องเลี้ยงสักการะ การแก้บนด้วยการถวายเครื่องเลี้ยงสักการะเจ้าปู่ศรีสุทโธ มีลำดับขั้นตอนในการแก้บนดังนี้ผู้มาแก้บนจะจัดเครื่องเลี้ยงถวายสักการะโดยมีขัน5ขัน8 หรือสำหรับอาหารคาวหวาน เหล้า ผลไม้ แล้วแต่ผู้ไปแก้บนจะจัดตามกำลังทรัพย์ โดยนักรกรรมหรือชาวบ้านโนนเมืองเรียกว่าจ้ำ ซึ่งอยู่ประจำที่ศาลเจ้าปู่ศรีสุทโธในป่าคำชะโนดเป็นผู้นำในการประกอบพิธีแก้บนโดยผู้แก้บนกล่าวคำตามนักรกรรม หรือถ้าหากว่าบุคคลใดต้องการจะแก้บนสักการะเอง ก็จะมีคำบูชาเจ้าปู่ศรีสุทโธติดไว้ที่ศาลเจ้าปู่ศรีสุทโธให้อ่านกล่าวด้วยตนเอง โดยถวายเครื่องเลี้ยงแก้บนแล้วจุดธูป 9 ดอก ตั้งนะโม 3 จบ และกล่าวคำบูชาดังที่ติดไว้ที่ศาลเจ้าปู่ศรีสุทโธ ดังนี้ กายะ วาจาจิตตัง อะหังวันทา นาคาธิบตี ศรีสุทโธ วิสุททธิเตวา ปุเชมิ (3 จบ) (สัมภาษณ์ บุญมี เปี้ยไทยสงค์ 16 พฤษภาคม 2554)

ภาพที่ 4.14 ชาวบ้านที่ร่วมพิธีอธิษฐานขอพรจากเจ้าปู่ศรีสุทโธ

ภาพที่ 4.15 การจุดบั้งไฟบวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธ

2) การแก้บนด้วยการบวช การแก้บนด้วยการบวชในประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ จะมีอยู่ 3 ประเภท คือ การบวชพระ การบวชชี และการบวชชีพราหมณ์

(1) การบวชพระ คือการบวชโดยทั่วไป แล้วแต่จะบนบานว่าจะบวชวัดศรีสุทโธหรือบวชที่วัดไหนก็ได้

(2) การบวชชี คือการบวชของผู้หญิงที่ต้องทำพิธีโกนศรีษะ ถือศีลแปด และนุ่งขาวห่มขาว

(3) การบวชชีพราหมณ์ คือการบวชของผู้หญิงแต่ไม่ต้องโกนศรีษะ ถือศีลแปด และนุ่งขาวห่มขาว

3) การแก้บนด้วยการจ้างภาพยนตร์มาฉาย ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าปู่ศรีสุทโธโปรดปรานชมภาพยนตร์และเชื่อว่าถ้าบนบานว่าฉายภาพยนตร์ถวายจะสมหวังตามที่ปรารถนา ใครที่จะแก้บนก็จะติดต่อกับทางวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วงเพื่อหาวันเวลาและสถานที่ โดยจะฉายที่บริเวณลานวัดซึ่งติดกับป่าคำชะโนด แต่จากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ วิเชียร แสนสุข ผู้ใหญ่บ้านโนนเมือง คนปัจจุบัน พบว่าปัจจุบันมีผู้ที่บนบานน้อยมากที่จะบนบานฉายภาพยนตร์เนื่องจากว่าในปัจจุบันการฉายภาพยนตร์ไม่ค่อยจะมีแล้ว อีกทั้งยังมีราคาค่อนข้างแพงและหายาก การฉายภาพยนตร์จึงมีในช่วงที่มีการบวงสรวงใหญ่ประจำปีคือในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 โดยทางคณะกรรมการการจัดงานจัดให้มีการฉายภาพยนตร์เพื่อบวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธในตอนกลางคืน

4) การแก้บนด้วยการจ้างหมอลำมาแสดง ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าปู่ศรีสุทโธโปรดปรานชมการแสดงหมอลำพื้นบ้านท้องถิ่นอีสานเช่นกัน ใครที่จะแก้บนก็จะติดต่อกับทางวัดและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านม่วงเพื่อหาวันเวลาและสถานที่ โดยจะมีการแสดงที่บริเวณลานวัดซึ่งติดกับคำชะโนด แต่จากที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านโนนเมือง คนปัจจุบัน พบว่าปัจจุบันมีผู้ที่บนบานน้อยที่จะบนบานจ้างหมอลำมาแสดง เนื่องจากว่าค่าจ้างคณะหมอลำมาแสดงมีราคาที่แพงมาก การแสดงหมอลำศิลปะพื้นบ้านท้องถิ่นอีสานจึงมีในช่วงที่มีการบวงสรวงใหญ่ประจำปีคือในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 โดยทางคณะกรรมการการจัดงานจัดให้มีการแสดงหมอลำเพื่อบวงสรวงถวายเจ้าปู่ศรีสุทโธในตอนกลางวันเพื่อไม่ให้ตรงกับการฉายภาพยนตร์บวงสรวงถวายในตอนกลางคืน และเพื่อให้ชาวบ้านได้ชมทั้งสองอย่างได้ทั่วถึง (สัมภาษณ์ วิเชียร แสนสุข วันที่ 10 พฤษภาคม 2554)

จากการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย จะเห็นได้ว่า ชาวบ้านโนนเมืองยังคงยึดถือปฏิบัติประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธที่มีมาแต่อดีต ส่วนการเปลี่ยนแปลงนั้น

เป็นการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดที่ไม่ใช่ประเด็นหรือกิจกรรมหลักของพิธี พิธีกรรมที่เกี่ยวกับ ประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ บ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา แม้อาจจะมีการปรับเปลี่ยนบ้างแต่ชาวบ้านก็ยังคงยึดถือ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะชาวบ้านเชื่อว่าเป็นประเพณีอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นพลังแรงศรัทธาของ ชาวบ้าน ดังที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่าพิธีกรรมต่างๆ ในประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ที่ถือปฏิบัติกันมาในอดีตหลายปี ไม่ค่อยมีอะไรเปลี่ยนแปลง จะต้องทำพิธีกรรมต่างๆ ให้ครบ ทุกขั้นตอน (สัมภาษณ์ บุญมี เบี้ยไทยสงค์ วันที่ 10 พฤษภาคม 2554)

พิธีกรรมที่สำคัญในประเพณีการบวงสรวงเลี้ยงเจ้าปู่ศรีสุทโธ ของ ชาวบ้านโนนเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ พิธีการบวงสรวงเลี้ยง เจ้าปู่ศรีสุทโธ และพิธีแก้บน ซึ่งจะกระทำในงานประเพณีและในโอกาสอื่นตามที่ชาวบ้านแต่ละ คนกำหนดไว้

